

ПІДКУП ЯК СПОСІБ ПЕРЕШКОДЖАННЯ ВІЛЬНОМУ ЗДІЙСНЕННЮ ГРОМАДЯНИНОМ СВОГО ВИБОРЧОГО ПРАВА

Методи ведення політичної боротьби іноді підпадають під цілком конкретну кваліфікацію норм Кримінального кодексу України. Арсенал методів та шляхів підкупу досить широкий. Наприклад, для людей похилого віку перевіреною та ефективною є схема, коли політична свідомість періодично стимулюється у гастрономічному форматі: кандидати дають людям гречку, цукор та олію і пропонують голосувати за себе. Для активних людей, які не проти подорожувати, ще з початку 90-х існує можливість поїхати на «партійному» автобусі в певну місцевість і, отримавши гроші, зробити «вірний» вибір, який відразу ж перевіряється. Для людей молодих та технологічно просунутих є можливість отримати гроші в день виборів після пред'явлення фотографії, на якій зафіксовано позначку біля «бажаного» кандидата. Причому деякі сили пропонують «аванс» – частину грошей виплачують до голосування і частину після пред'явлення доказів. До речі, деякі громадяни примудряються на одних й тих самих виборах продати свій голос декільком політичним силам – малюючи «галочку» на прозорому пластику і по черзі накладаючи та фотографуючи її навпроти різних рядків бюлетеня.

За інформацією прес-служби МВС України, станом на 10 жовтня 2014 року Міністерство внутрішніх справ відкрило 11 карних проваджень, пов'язаних з підкупом виборців. Зазначається, що в період з 28 серпня по 10 жовтня до Єдиного реєстру злочинів внесли 177 заяв і повідомлень про карні правопорушення та інші події, пов'язані з виборчим процесом.

Згідно з ч. 1 ст. 157 КК України, перешкоджання вільному здійсненню громадянином свого виборчого права або права брати участь у референдумі, перешкоджання діяльності іншого суб'єкта виборчого процесу, ініціативної групи референдуму, комісії з

референдуму, члена виборчої комісії, члена ініціативної групи референдуму, члена комісії з референдуму або офіційного спостерігача при виконанні ними своїх повноважень, поєднані з підкупом, обманом або примушуванням, а також ухилення члена виборчої комісії у роботі комісії без поважних причин.

Під *перешкоджанням* слід розуміти діяння, спрямовані на створення перепон у здійсненні громадянами свого виборчого права, права на участь у референдумі, так і в діяльності виборчої комісії, комісії з референдуму, ініціативної групи референдуму тощо, наслідком яких буде кримінальна відповідальність.

Серед найпоширеніших видів перешкоджання вільному здійсненню громадянином свого виборчого права є підкуп виборців.

Підкуп – схилення громадянина до певної дії або бездіяльності з метою перешкоджання здійсненню його виборчих прав і права на участь у референдумі чи діяльності з їх забезпечення шляхом надання або обіцянки надання як компенсації матеріальних цінностей, інших вигод матеріального характеру чи можливості безкоштовно або на пільгових умовах користуватися послугами. Його предметом можуть бути гроші, подарунки, майно або майнові вигоди.

В залежності від способу його вчинення розрізняють *прямий та непрямий підкуп*.

Прямим підкупом є передача особі грошей, інших цінностей, надання яких-небудь переваг, пільг майнового характеру, будь-яких послуг або їх обіцянку чи позбавлення від матеріальних витрат як винагороду за зміну свого волевиявлення під час участі у виборах або за відмову від такої участі.

При цьому фактичне одержання суб'єктом виборчого процесу незаконної винагороди внаслідок його підкупу та сума такої винагороди на кваліфікацію не впливають.

Прямим підкупом виборців є дії осіб, які у місцях проведення масових акцій (як під час зустрічі суб'єктів виборчого процесу з виборцями так і під час благодійних акцій) чи по місцю проживання виборців, роздають їм продукти харчування при цьому у пакетах з цими продуктами знаходиться виборча агітація за конкретного кандидата чи партію.

Аналізуючи положення ч. 14 ст. 74 Закону України Про вибори народних депутатів України, *непрямим підкупом* виборців є надання виборцям, закладам, установам, організаціям коштів або безоплатно чи на пільгових умовах товарів, послуг, робіт, цінних паперів, кредитів, лотерейних білетів, інших матеріальних цінностей, що супроводжується закликами або пропозиціями голосувати за або не голосувати за певну партію чи кандидата у депутати (окрім фактів розповсюдження товарів, що містять візуальні зображення назви, символіки, прапора партії, за умови, якщо вартість таких товарів не перевищує 3% мінімального розміру заробітної платні).

Підкуп виборців можливий не тільки під час виборчого процесу, але до його початку. Тож, завдання законотворців, експертів і представників громадських організацій – розробити на законодавчому рівні адекватні механізми протидії підкупу виборців не лише під час виборчої кампанії, але й у міжвиборчий період.